

BLOGI

Korkea velkaantuneisuus ja globaalit kriisit hankaloittavat Afrikan maiden ilmastopolitiikkaa

Kansainvälinen talous, Ilmasto | 06.06.2022 | Nea Tiililä

KIRJOITTAJA

Nea Tiililä

2000-luvusta piti tulla Afrikan¹ vuosisata. Aikakausi, jolloin alueen köyhyys saadaan laskuun ja talous kestävään kasvuun. Viime vuosina kriisejä on kuitenkin ilmestynyt yksi toisensa jälkeen. Koronapandemia vei Afrikan ensimmäiseen taantumaa neljännesvuosisataan. Heikon rokotekattavuuden, riittämättömän rahoitustilanteen sekä vähäisten politiikkatoimien vuoksi Afrikan maiden talouskasvu on jäämässä merkittävästi jälkeen kehittyneiden maiden kasvusta. Afrikan talouksien välillä on myös suuria eroja. Raaka-aineiden viennistä vahvasti riippuvaiset maat kärsivät koronapandemiasta eniten, kun taas talouden rakenteiltaan monipuolisemmat maat selviävät pienemmillä vaurioilla. Pandemian yhä läsnä olevien talousvaikutusten lisäksi alue kärsii Venäjän aloittaman sodan vaikutuksista. Ruokaturva ja energian saatavuus ovat uhattuina, jonka seurauksena etenkin kaikkein heikoimmassa asemassa olevat kärsivät. Mahdollisuudet talouden elvyttämiseen ovat rajalliset ja siksi kotitalouksien säästöt ovat huvenneet ja kokonaiskysyntä on laskenut. Sekä valtioiden että kotitalouksien taloudelliset puskurit uuden sokin torjumiseen ovat minimaaliset.

BKT-kasvun vuosimuutos prosentteina Saharan eteläpuolisessa Afrikassa, öljynviejämaissa sekä muutamassa Afrikan suurimmista talouksista

	2021	2022	2023
Saharan eteläpuolinen Afrika	4.5	3.8	4.0

Lähde: IMF huhtikuu 2022.

BKT-kasvun vuosimuutos prosentteina Saharan eteläpuolisessa Afrikassa, öljynviejämaissa sekä muutamassa Afrikan suurimmista talouksista			
Öljynviejämaat pl. Nigeria	1.1	3.6	3.4
Nigeria	3.6	3.4	3.1
Etelä-Afrikka	4.9	1.9	1.4
Kenia	7.2	5.7	5.3

Lähde: IMF huhtikuu 2022.

Kansainvälinen valuuttarahasto IMF (International Monetary Fund) arvioi Afrikan väkilukuun suhteutetun bruttokansantuotteen kasvu-uran jäävän pandemian vuoksi pysyvästi 5,6 prosenttia alle kriisiä edeltäneen ennusteen. Venäjän sota Ukrainassa vaarantaa käynnissä olevan elpymisen, mutta sen kokonaistalousvaikutuksia Afrikan maille on vielä mahdoton arvioida. Näiden lisäksi seuraava, vieläkin vakavampi kriisi on jo rantautumassa. Ilmastonmuutos on erittäin suuri uhka alueelle. Afrikan maat tarvitsevat seuraavien vuosien ja vuosikymmenten aikana merkittävän määrän rahoitustukea ilmastokriisiin vastaamiseen.

Afrikka on tuottanut alle 3 prosenttia globaaleista päästöistä ja on siten vähiten hiilidioksidipäästöjä tuottanut maanosa. Maantieteellisen sijaintinsa vuoksi ilmaston lämpeneminen on kuitenkin suhteellisesti nopeampaa Afrikassa, ja Afrikan maat ovat erittäin alttiita ilmastonmuutoksen luomille fyysisille riskeille, kuten lämpöaalloille, kuivuusjaksoille sekä trooppisille myrskyille. Sään ääri-ilmiöt mm. tuhoavat maata ja omaisuutta hankaloittaen yhtä Afrikan maiden tärkeintä elinkeinoa, maanviljelyä. Keskilämpötilan noustessa myös työn tuottavuus heikkenee ja kuumuudesta johtuva maastamuutto lisääntyy.

Sopeutumistoimien tärkeys korostuu Afrikassa, jotta maat olisivat paremmin valmistautuneita elämään ilmastonmuutoksen tuomien haasteiden kanssa. Sosiaalisten turvaverkkojen kehittäminen, paremmin kuivuutta kestävien viljelykasvien käyttöönotto, sekä infrastruktuurin parantaminen ovat esimerkkejä toimenpiteistä, jotka ovat tarvittavia sopeutumisen kannalta.

Sopeutumistoimet ovat kuitenkin erittäin kalliita. IMF arvioi alueen tarvitsevan vuosittain investointeja 2-3 prosenttia BKT:sta sopeutustoimien rahoittamiseen. Vain harva maa kykenee tähän heikon talouden tilansa ja korkean velka-asteensa vuoksi. Kuitenkin toimimatta jättämisen kustannukset nousisivat paljon suuremmiksi, kun alue kohtaisi kasvavan määrän humanitäärisiä kriisejä.

Ulkoisen rahoituksen rooli, niin yksityisen kuin julkisenkin, on avainasemassa, jotta tarvittavat

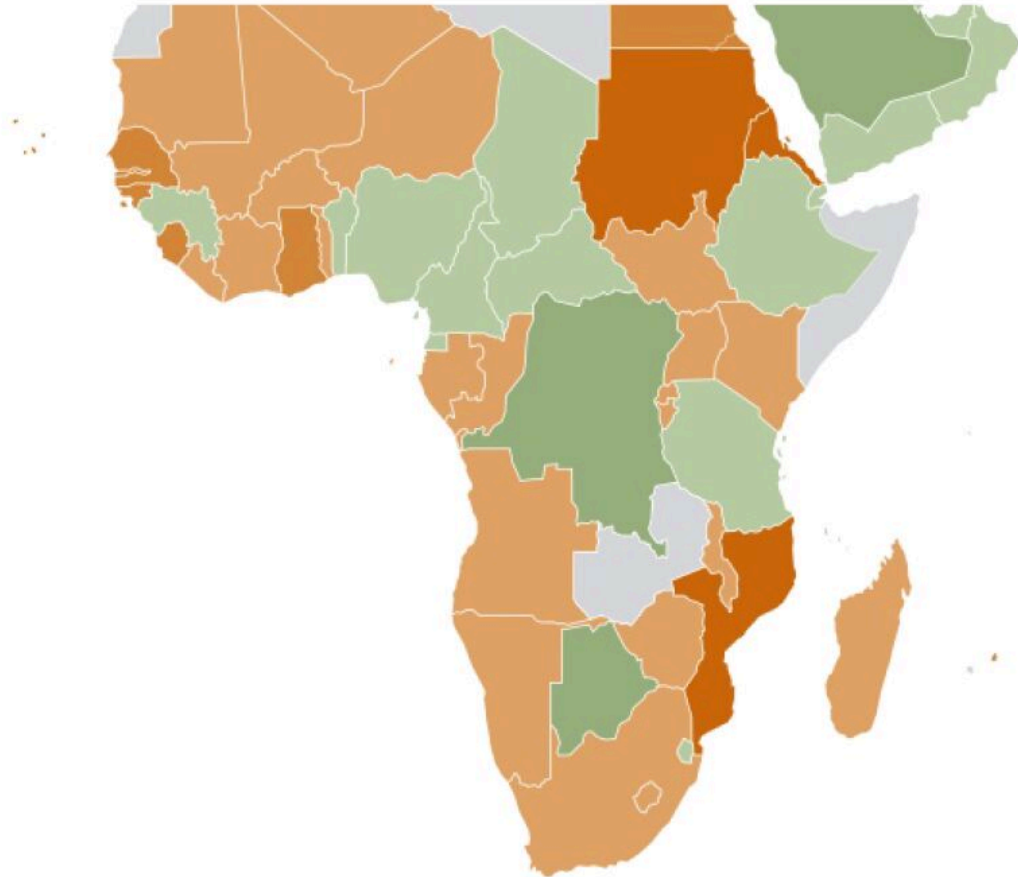
ilmastonmuutokseen liittyvät sopeutumis- sekä hillintätoimet saadaan tehtyä.

Ilmastorahoituskentällä on käynnissä kova kuhina parhaiden ratkaisujen löytymiseksi. Samalla monissa Afrikan maissa korkea velkaantuminen kuitenkin rajoittaa maiden mahdollisuuksia saada lisärahoitusta. Julkinen velka on ollut kasvussa jo vuosikymmenen ajan ja vuonna 2021 jokaisen afrikkalaisen alhaisen tulotason maan velkariski kasvoi vähintään kohtalaiselle tasolle. Jopa yli puolet maista on jo velkaongelmissa tai luokitellaan korkean velkariskin maiksi.

Kuvio 1.

Valtioiden velka suhteessa BKT:hen

● yli 100% ● 75% - 100% ● 50% - 75% ● 25% - 50% ● alle 25% ● ei saatavilla

Lähde: IMF WEO DataMapper,
General government gross debt, 05/2022.

6.6.2022
© Suomen Pankki

Globaali energiasiirtymä on suuri haaste Afrikan maille ja siitä tulee syntymään kustannuksia etenkin öljynviejämaille mm. alhaisempien tulojen ja pienenevien investointien myötä. Siinä missä kehittyneiden maiden kasvamalli on historiallisesti perustunut pitkälti fossiilisten polttoaineiden käyttöön, Afrikan maiden täytyy löytää vähähiilisen teollistumisen ja kasvun tie. Afrikasta löytyy kuitenkin todella paljon potentiaalia uusiutuvan energian tuottamiselle, etenkin aurinkosähkön

saralla. Uusiutuvan energian resursseja on riittävästi niin alueen omiin tarpeisiin kuin vientitarkoituksiinkin, jos ne saadaan valjastettua käyttöön tehokkaasti.

Pandemian ja Venäjän sodan luomat haasteet eivät saa estää näkemästä Afrikan potentiaalia pidemmällä aikavälillä. 2000-luvusta voi edelleen tulla Afrikan vuosisata ja sen mahdollistajia ovat etenkin nuori väestö, digitalisaatio sekä energiasiirtymän luomat mahdollisuudet. Viimeaikaisten kriisien aiheuttamista ja laajalle levinneistä lähiajan haasteisista huolimatta alueen maiden on hyödynnettävä tämä tilaisuus kiihdyttää uudistuksia, jotka luovat pohjan Afrikan kasvun vuosisadalle. Talous on yhä mahdollista saada vahvaan ja kestäväan kasvuun, mutta se vaatii yhteistyötä ja joustoa. Kansainvälisen yhteisön tulee tukea Afrikan maita talous- ja velkahaasteiden ratkaisemisessa. Lisäksi ulkoisen rahoituksen määrää täytyy kasvattaa ja energiasiirtymän potentiaali hyödyntää, jotta maat saavuttavat ilmastonmuutoksen huomioivan talouskehityksen.

Lähteet:

IMF (huhtikuu 2022): Regional Economic Outlook: Sub-Saharan Africa – A New Shock and Little Room to Maneuver

IMF (lokakuu 2021): Regional Economic Outlook: Sub-Saharan Africa – One Planet, Two Worlds, Three Stories

Asiasanat

Afrikka, ilmastonmuutos, velka